

VRIJWILLIGERSBELEID
BIBLIOTHEEK BERKEL & IJSSEL
2023 EN VERDER

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	3
ONTWIKKELINGEN EN TRENDS IN VRIJWILLIGERSWERK	4
1. BIBLIOTHEEK IN HET SOCIAAL DOMEIN	4
2. PARTICIPATIEWET	4
3. ECONOMISCHE ONTWIKKELINGEN	4
4. TYPE VRIJWILLIGERS	5
5. CAO EN VRIJWILLIGERSWERK	5
6. VOG EN VRIJWILLIGERSWERK	5
MISSIE EN VISIE VAN BIBLIOTHEEK BERKEL&IJSSEL	6
1. STRATEGISCHE LIJNEN	7
2. HOE DRAGEN VRIJWILLIGERS BIJ?	7
UITGANGSPUNTEN VRIJWILLIGERSWERK	8
1. WAT GAAT DE VRIJWILLIGER DOEN?	8
2. PRAKTISCHE UITWERKING BELEID	9

INLEIDING

Bibliotheek Berkel & IJssel (hierna 'BIJ te bieb' genoemd) maakt al jaren naar volle tevredenheid gebruik van de inzet van vrijwillige medewerkers. Het is mede dankzij deze inzet dat ruime openingstijden mogelijk zijn en dat de vele activiteiten voor het publiek toegankelijk zijn en blijven. Door samen te werken met betrokken en actieve burgers is de maatschappelijke meerwaarde van BIJ de bieb in de gemeenschap goed zichtbaar en dat wil de bibliotheek voor de toekomst graag behouden en verder uitbouwen, in samenhang met het bibliotheekbeleid.

In het speelveld van de Bibliotheek voltrekken zich in hoog tempo allerlei ontwikkelingen en verschuivingen. Deze veranderingen hebben gemaakt dat BIJ de bieb zich met haar strategische beleid steeds heroriënteert op haar publieke en maatschappelijke functie en haar rol in het sociale domein. Daarbinnen speelt het vrijwilligerswerk ook een belangrijke rol: als maatschappelijke organisatie wil BIJ de bieb midden in de samenleving staan en samen met burgers vormgeven aan de functies van de Bibliotheek.

Vrijwilligers zijn onmisbaar en van toegevoegde waarde, zij brengen een eigen expertise mee. De rol van de werknemers zal naar de vrijwilligers meer coördinerend en faciliterend worden. Voor de organisatie betekent dat centraal regelen wat centraal kan (registratie en faciliteiten) en dichtbij begeleiden en ondersteunen, met de ruimte voor de vrijwilliger om eigen expertise in te zetten. De ondersteuning en scholing wordt zoveel mogelijk gestandaardiseerd, de vrijwilligerscoördinatoren worden daarvoor opgeleid.

Aansluitend op de actuele ontwikkelingen zoals het Bibliotheekconvenant, de Netwerkagenda, onze eigen visie en strategie en het strategische (personeels)beleid wil BIJ de bieb met actueel vrijwilligersbeleid een antwoord geven op de ontwikkelingen die ze op zich af ziet komen en een kader schetsen voor de inzet van onbetaald werk.

ONTWIKKELINGEN EN TRENDS IN VRIJWILLIGERSWERK

Vrijwilligers vormen een belangrijk onderdeel van de dienstverlening van openbare bibliotheken. Redenen voor de inzet van vrijwilligers zijn: de verbinding van bibliotheken in de lokale gemeenschap; het leveren van een maatschappelijke bijdrage; de ambassadeursfunctie van vrijwilligers in de lokale samenleving; het beperken van de werkdruk voor werknemers. Vrijwillig betekent niet vrijblijvend. Werken met vrijwilligers is kwetsbaar, zoals in coronatijd is gebleken; veel vrijwilligers in de bibliotheeksector zijn al wat ouder. Het werken met vrijwilligers vergt ook professionele coördinatie en begeleiding vanuit de organisatie.

In het kader van de transitie van 'boekenbieb' naar maatschappelijke-educatieve openbare bibliotheek en de arbeidsmarktontwikkelingen heeft de bibliotheeksector te maken met fikse uitdagingen, die ook van invloed zijn op vrijwilligers en op hun verhouding tot en relatie met werknemers in een organisatie.

1. BIBLIOTHEEK IN HET SOCIAAL DOMEIN

Als gevolg van de decentralisaties in het sociaal domein hebben er op lokaal niveau aanzienlijke verschuivingen plaats gevonden in de rollen en taken van gemeenten, instellingen, burgers en bedrijven in dit domein. Bij deze kanteling wordt de eerste verantwoordelijkheid bij burgers gelegd om voor zichzelf én voor elkaar te zorgen. Van hen wordt verwacht dat zij zelfredzaam zijn en actief participeren in de samenleving. Dat zij zich vrijwillig zullen inzetten voor anderen in hun omgeving en/of actief worden in lokale netwerken. Ook de gemeenten Brummen, Lochem, Voorst en Zutphen beschrijven deze uitgangspunten in hun gemeentelijk beleid: 'Vrijwilligerswerk draagt bij aan de kwaliteit en de leefbaarheid van onze samenleving. Dankzij de enthousiaste inzet van vrijwilligers is het mogelijk voorzieningen in stand te houden en activiteiten door te laten gaan. Het geeft mensen de kans om zichzelf te ontplooiën, ervaring op te doen, andere mensen te ontmoeten, een zinvolle tijdsbesteding te hebben of zich in te zetten voor iets wat men belangrijk vindt.'

Met het bieden van vrijwilligerswerk kan BIJ de bieb invulling geven aan haar functie, om burgers te helpen zich te ontwikkelen en actief aan de samenleving deel te nemen. Immers, als burgers goed mee kunnen doen in de samenleving en daarnaast bereid zijn kwetsbare medeburgers te helpen om ook mee te doen, zal dit gaandeweg ertoe bijdragen dat er minder beroep gedaan wordt op kostbare individuele zorg.

2. PARTICIPATIEWET

Per 1 januari 2015 is de Participatiewet in werking getreden. Hierin wordt geregeld dat de gemeente mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk moet helpen. Werkgevers hebben daarbij een belangrijke rol. De Participatiewet is er voor mensen die kunnen werken, maar daarbij ondersteuning nodig hebben.

In het kader van participatie wordt de Bibliotheek geconfronteerd met de vraag van de gemeenten om ruimte te bieden aan burgers, wat kan zorgen voor een verschuiving in taken en werkzaamheden van werknemers. BIJ de bieb wil – onder voorwaarden - door middel van vrijwilligerswerk een veilige werkplek bieden voor re-integratie en arbeidstoetreding. Belangrijk uitgangspunt hierbij is het evenwicht tussen werkplekken en begeleiding. Steeds zal bekeken worden of en hoeveel werkplekken er beschikbaar zijn. Vrijwilligers die in het kader van de participatiewet BIJ de bieb actief zijn worden geleide vrijwilligers genoemd.

3. ECONOMISCHE ONTWIKKELINGEN

De Bibliotheek wordt regelmatig geconfronteerd met bezuinigingen. De Bibliotheek kiest ervoor om de spreiding van de bibliotheekvoorzieningen met optimale zelfbediening te

handhaven met als uitgangspunt de zelfredzaamheid van de bezoekers. Dit realiseren we door vergaande automatisering, de klantenservice en eenvoudige leenprocessen. De vrijwilligers zijn er voor ondersteuning bij het uitleenproces en bij activiteiten.

4. TYPE VRIJWILLIGERS

De achterliggende reden voor burgers om vrijwilligerswerk te gaan doen is bij aanvang zeer bepalend voor de mate van persoonlijke betrokkenheid en motivatie om bepaalde taken te verrichten en hiervan ook de persoonlijke meerwaarde te zien. We onderscheiden daarbij globaal drie typen vrijwilligers:

1. De traditionele vrijwilliger: deze vrijwilliger is zeer gemotiveerd voor het verrichten van vaste taken, doorgaans in de directe dienstverlening, veelal ook op vaste tijden. Deze vrijwilliger bindt zich graag voor langere tijd aan de organisatie.
2. De geïnteresseerde vrijwilliger: deze vrijwilliger zal zich niet voor langere tijd willen binden aan een organisatie. Het gaat om burgers in verschillende levensfasen en dat heeft grote invloed op hun keuzes. Zij voeren concrete klussen uit, passend bij de persoonlijke belangstelling en/of kennis.
3. De geleide vrijwilliger: dit is de vrijwilliger die binnen een gegeven kader, vrijwillig of min of meer verplicht, vrijwilligerswerk verricht. Bijvoorbeeld als tegenprestatie voor een bijstandsuitkering of als onderdeel van een werkervaringsplek in het kader van de participatiewet.

5. CAO EN VRIJWILLIGERSWERK

In de cao Openbare Bibliotheken 2022 – 2023 is het volgende artikel over vrijwilligerswerk in de bibliotheken opgenomen:

Artikel 69

Volgens de wet heeft een openbare bibliotheek in ieder geval vijf maatschappelijke functies: het ter beschikking stellen van kennis en informatie, het bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie, het bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur, het organiseren van ontmoeting en debat en het laten kennismaken met kunst en cultuur.

Deze functies worden ingevuld door een professionele organisatie. De professionele organisatie staat voor de invulling, continuïteit en doorontwikkeling van deze vijf functies.

1. In een organisatie die valt onder de werkingssfeer van deze cao OB blijft de inzet van vrijwilligers beperkt tot een aanvulling op de professionele organisatie. Iedere organisatie heeft daarop gericht beleid.

2. Met inachtneming van de WOR overlegt de werkgever met de or of pvt over het vrijwilligersbeleid en over welk deel van de dienstverlening door vrijwilligers uitgevoerd kan worden. Dit wordt jaarlijks geëvalueerd met de or of pvt.

3. De inzet van vrijwilligers gebeurt onder supervisie en met ondersteuning van de professionele organisatie. De inzet van vrijwilligers gaat niet ten koste van de werknemers van de professionele organisatie.

4. Het gestelde in de leden 1 tot en met 3 van dit artikel geldt ook voor de inzet van vrijwilligers toegewezen door de subsidiërende overheid.

6. VOG EN VRIJWILLIGERSWERK

In de vestigingen en tijdens activiteiten komt de vrijwilliger regelmatig in aanraking met kwetsbare mensen van alle leeftijden. Voor de uitvoering van verschillende activiteiten is een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) nodig, via de Bibliotheek kan een gratis VOG aangevraagd worden voor de vrijwilliger.

DE MISSIE EN VISIE VAN BIJ DE BIEB

De Bibliotheek als sleutel en platform tot ontwikkeling.

Onze missie is niet veranderd: we zijn er voor persoonlijke ontwikkeling en het verbeteren van maatschappelijke kansen voor alle inwoners van Brummen, Lochem, Voorst en Zutphen. We ontwikkelen van de klassieke bibliotheek naar de brede maatschappelijke, educatieve en platformbibliotheek.

Een bibliotheek waar fysieke en digitale dienstverlening is geïntegreerd en waar inwoners en gemeenschappen samen met ons programmeren binnen de kaders van de maatschappelijke opgaven, voor en vooral samen met onze inwoners!

We gaan de wijken in en zoeken mensen op met bepaalde kennis en behoeften. We verbinden en faciliteren een leven lang ontwikkelen voor de inwoners.

STRATEGISCHE LIJNEN

We werken aan de drie maatschappelijke opgaven uit het bibliotheekconvenant en de netwerkagenda. Belangrijk uitgangspunt is dat de Bibliotheek niet alle activiteiten zelf uit zal voeren. Steeds wordt er gezocht naar de verbinding en samenwerking met andere partijen binnen het educatieve, sociaal-maatschappelijke en culturele veld. Er wordt samengewerkt met professionals én vrijwilligers, waarbij de bibliotheek ook facilitair kan zijn. Dit doen we samen met onze partners op landelijk, regionaal en lokaal niveau.

Langs de drie maatschappelijke opgaven zetten we een strategie uit om de ambities en doelen te realiseren:

De geletterde samenleving

- werken aan preventie laaggeletterdheid door gebruik te maken van alle landelijk ontwikkelde programma's
- het stimuleren van leesplezier en leesmotivatie op de scholen, in de bibliotheek en op andere plekken

Meedoen in de (digitale) informatiesamenleving

- werken aan digitale inclusie voor iedereen met programma's zoals Digisterker en het Informatiepunt Digitale Overheid
- ontwikkelen van 21e -eeuwse vaardigheden in het (digitale)werkplaats
- werken aan (digitaal) burgerschap m.b.v. landelijk ontwikkelde programma's

Een leven lang ontwikkelen

- regie houden op je eigen leven (de basisvaardigheden), door het (digi)Taalhuis i.s.m. en het ontwikkelen van bondgenootschappen
- het (informeel) ondersteunen van persoonlijke ontwikkeling met een gezamenlijk structureel programma voor, met en door inwoners

HOE DRAGEN VRIJWILLIGERS BIJ?

Vrijwilligers zijn erg begaan en intrinsiek gemotiveerd, ze willen zich graag inzetten voor hun bibliotheek. In tal van activiteiten kan de vrijwilliger met hun persoonlijke expertise een bijdrage leveren binnen de verschillende strategische lijnen. Daarnaast levert de bibliotheek fysiek een ontmoetingsruimte, wat burgerinitiatief en burgerparticipatie mogelijk maakt.

De vrijwilligers zijn voor de bibliotheek van steeds groter belang, omdat zij de verbinding kunnen maken naar nieuwe groepen in de samenleving. Bij veel vrijwilligers dient echter ook rekening te worden gehouden dat ze doorgaans maar een beperkte tijd inzetbaar zijn. Dat vraagt een andere vorm van organiseren en begeleiden.

Naast dit alles treedt de vrijwilliger ook op als ambassadeur van de Bibliotheek. Tijdens de uitvoering van het vrijwilligerswerk is de vrijwilliger immers het gezicht van de Bibliotheek.

UITGANGSPUNTEN VRIJWILLIGERSWERK

BIJ de bieb hanteert de volgende omschrijving van vrijwilligerswerk:

“Vrijwilligerswerk BIJ de bieb betreft werkzaamheden die in georganiseerd verband onbetaald en onverplicht, echter niet vrijblijvend, bij de Bibliotheek worden verricht ten behoeve van de gebruikers van de Bibliotheek en/of de samenleving.”

Met georganiseerd verband wordt bedoeld dat het vrijwilligerswerk het organisatiedoel dient en het altijd in verbinding met en onder aansturing van enig organisatieonderdeel uitgevoerd wordt.

Vrijwillig maar niet vrijblijvend betekent dat er altijd op basis van afspraken gewerkt wordt en dat die afspraken door beide partijen nagekomen worden. Op deze manier weet eenieder waar hij of zij aan toe is en kan de continuïteit van de dienstverlening gewaarborgd worden.

De vrijwilliger is in principe verantwoordelijk voor eigen handelen, maar de werkzaamheden worden altijd uitgevoerd onder eindverantwoordelijkheid van een professional van de bibliotheek of samenwerkingspartner. De professional zal erop toezien dat activiteiten worden uitgevoerd zoals afgesproken en draagt er zorg voor dat de vrijwillige medewerkers voldoende toegerust en gefaciliteerd zijn. De eindverantwoordelijkheid voor het vaststellen, evalueren en bijstellen van het vrijwilligersbeleid ligt bij de directeur-bestuurder.

1. WAT GAAT DE VRIJWILLIGER WEL OF NIET DOEN?

Om vast te kunnen stellen waar vrijwilligers **ondersteunend** (i.p.v. aanvullend) kunnen werken, heeft BIJ de bieb vastgesteld welke processen kritisch zijn voor een goede bedrijfsvoering. Hierbij is specialistische kennis noodzakelijk en deze processen zullen altijd door professioneel betaalde krachten uitgevoerd moeten worden.

Hiermee doelen we op:

- * collectievorming;
- * doorgaande lees- en leerlijn 0-18 jaar;
- * dienstverlening aan scholen;
- * ontwikkelen en coördineren van programma's en de facilitaire processen, zoals financiële administratie, marketing, pr, ICT en management.
- * *coördinatie en begeleiding van vrijwilligers op de vestigingen en in de leenservice*

Het beschikbaar stellen van bronnen en informatie is een kerntaak van de bibliotheek. Dit is zowel digitaal als fysiek. Concreet betekent dit dat er op gezette tijden professioneel personeel in de bibliotheek aanwezig is om klanten van informatie te kunnen voorzien en dat professioneel personeel zorg draagt voor de digitale bibliotheekomgeving. BIJ de bieb kiest daarbij voor een indeling in drie groepen:

1. De vrijwilliger die ondersteunend is in directe dienstverlening
2. De vrijwilliger die ondersteunend is bij activiteiten
3. De vrijwilliger met specifieke taken (expertise)

Het is mogelijk dat een vrijwilliger in meerdere groepen werkzaam is.

2. PRAKTISCHE UITWERKING BELEID

Werving en selectie

Werving en selectie wordt gedaan door de Bibliotheek, onder regie van de manager. In de dagelijkse praktijk voert de betrokken vrijwilligerscoördinator de gesprekken. In een persoonlijk gesprek wordt kennisgemaakt met de vrijwilliger en bekeken of deze voldoet aan de functie-eisen. Hierbij wordt aangetekend wat de wensen en de persoonlijke interesses/talenten van de vrijwilliger zijn zodat deze op de juiste plek binnen BIJ de bieb kan worden ingezet.

Als de partijen het eens zijn wordt door beide partijen een vrijwilligersovereenkomst ondertekend en start een proeftijd van drie maanden, waarna de vrijwilliger zelfstandig moet kunnen werken. Aan het eind van de proeftijd wordt in een evaluatiegesprek besloten of er voldoende basis is om verder te gaan.

Inwerken

Er wordt op maat een inwerkprogramma uitgevoerd onder leiding van de betrokken vrijwilligerscoördinator. Onderdeel van het inwerken is een kennismaking met de bibliotheek, met de werkzaamheden en met de andere medewerkers. Bij aanvang ontvangt de vrijwilliger een welkomstpakketje en een digitaal pakket met daarin de missie en kernwaarden van de organisatie, de profielschets, 'wie is wie' en belangrijke contactgegevens, de huisregels en afspraken/regelingen waaronder ook de regelingen m.b.t. vertrouwenspersoon en integriteit.

Begeleiding, scholing en registratie

In ieder geval eenmaal per jaar wordt een voortgangsgesprek gepland met de betrokken vrijwilligerscoördinator, dit kan zowel individueel als in groepsverband zijn.

Eenmaal per jaar wordt een werkoverleg georganiseerd per thema of activiteit. Alle vrijwilligers die bij deze activiteit ingezet worden nemen daaraan deel.

De vrijwilligers nemen op uitnodiging deel aan bijeenkomsten die gehouden worden om recente ontwikkelingen in het werk of ten aanzien van de organisatie te bespreken.

Daarnaast stelt de programmamanager i.s.m. de vrijwilligerscoördinatoren een noodzakelijk en een verdiepend scholingsprogramma samen op basis van maatwerk.

Er zal nader worden vastgesteld op welke wijze de vrijwilliger toegang krijgt tot de voor de uitoefening van het werk noodzakelijke informatie. Tevens wordt vastgesteld hoe de vrijwilliger op de hoogte kan blijven van de ontwikkelingen in het bibliotheekwerk en op welke wijze de vrijwilliger hieraan een bijdrage kan leveren.

Er is een centrale administratie en registratie waar de vrijwilligerscoördinatoren toegang toe hebben.

Voor de registratie van gegevens van de vrijwilliger wordt gebruik gemaakt van vrijwilligerssysteem Fenna (gecertificeerd en AVG-proof).

Waardering

Voor het werk ontvangt de vrijwilliger in principe geen vergoeding. Wel kan er sprake zijn van een vergoeding van volgens afspraak voor tijdens het werk gemaakte kosten. Voor elke vrijwilliger geldt dat belangstelling en waardering voor de persoon en het werk als vorm van beloning wordt ervaren.

De vrijwilliger ontvangt in ieder geval een gratis lidmaatschap van BIJ de bieb gedurende de periode van de overeenkomst. Daarnaast is er jaarlijks voor elke vrijwilliger een kleine attentie rond de Nationale Vrijwilligersdag.

In het sociaal beleid is verder uitgewerkt op welke momenten de vrijwilliger een attentie krijgt.

Vrijwilligersverzekering

Alle vrijwilligers die actief zijn voor de Bibliotheek zijn verzekerd tijdens het vrijwilligerswerk. De VNG Vrijwilligerspolis is een collectieve verzekering voor alle vrijwilligers binnen de gemeenten Brummen, Lochem, Voorst en Zutphen.

Beëindiging samenwerking

Het is belangrijk om aandacht te besteden aan vrijwilligers die afscheid nemen. Vrijwilligers waarvan op een goede manier afscheid wordt genomen, zijn goede ambassadeurs voor de organisatie.

Met de vrijwilliger worden afspraken gemaakt over de termijn van opzeggen, zodat de bibliotheek in staat is een nieuwe vrijwilliger te werven en in te werken. Daarbij wordt rekening gehouden met de individuele redenen van de vrijwilliger.

Ook de Bibliotheek heeft de mogelijkheid de samenwerking te beëindigen. Het structureel niet nakomen van de afspraken in de samenwerkingsovereenkomst zal altijd leiden tot beëindiging van de overeenkomst.

Bij de beëindiging van een overeenkomst wordt een exitgesprek gevoerd met de vrijwilliger. Dit gesprek wordt in principe gevoerd door de betrokken vrijwilligerscoördinator, na overleg hierover met de manager.